

Å velge kompetansetiltak

Kompetanse er viktig for god kvalitet i barnehage, skole, SFO, PP-tjenesten og i fag- og yrkesopplæring. Kvalitet krever helhetlig og langsiktig jobbing, både med individuelle og kollektive kompetansetiltak.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 31.07.2024

Skoleeier har plikt til å arbeide med kvalitetsutvikling, og har ansvar for kompetanseutvikling. Barnehageeier har ansvar for at barnehagen drives i samsvar med lover og forskrifter, inkludert rammeplanen.

Formålet med kompetanseutvikling er å utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger, som igjen vil gi forbedret praksis og dermed forbedret læring og utvikling. Kompetanseutvikling er altså et kvalitetsutviklingstiltak. I Norge deler vi kompetanseutvikling inn i etter- og videreutdanning. Etterutdanning omfatter organiserte opplæringsaktiviteter som har læring og utvikling som mål. Videreutdanning har en form for sluttvurdering som sier noe om deltakerens læringsutbytte og gir uttelling i form av studiepoeng.

Vellykkede kompetansetiltak baserer seg ofte på klare mål og en god prosess for å jobbe med kvalitetsutvikling. Tiltakene bør henge godt sammen med rammeplan og læreplan. Kompetanseutvikling fungerer best når det er

- forankring i hele organisjon
- innsats over lengre tid
- utprøving av og refleksjon over ny praksis
- sammenheng mellom lærernes verdisyn og læringssyn og det som formidles gjennom rammeplan og læreplanverk
- samarbeid om utvikling av det profesjonelle fellesskapet

Kompetansetiltak

For at barnehager, skoler, PP-tjenesten og fagopplæring skal utvikle seg kan både individuelle og kollektive kompetansetiltak være hensiktsmessige. For å jobbe helhetlig og langsiktig bør både det individuelle og det kollektive forankres i det lærende fellesskap. Det finnes flere statlige ordninger som støtter både individuell og kollektiv kompetanseutvikling.

Tilskuddsordninger

Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling skal bidra til å øke kompetansen og kvaliteten i barnehager, grunnskoler og videregående skoler, PP-tjenesten, lærebedrifter, i kommuner og fylkeskommuner, og hos universiteter og høyskoler. Tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling omfatter

- regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage
- desentralisert ordning for kompetanseutvikling i grunnskole og videregående skole
- kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.
- tilskuddsordning for kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæring

Ordningene skal **styrke kollektiv kompetanse** i barnehager, skoler, PP-tjenesten og fag- og yrkesopplæringen ut fra lokale behov. Dette skal skje gjennom partnerskap med universiteter og høyskoler. Barnehage- og skoleeiere og universiteter eller høyskoler skal samarbeide om å vurdere kompetansebehovene og planlegge og gjennomføre tiltak. Universiteter og høyskoler som bidrar i kompetanseutviklingen skal sørge for at erfaringene fra partnerskapet styrker lærerutdanningene.

I kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis er det i tillegg et mål at alle har tilstrekkelig kompetanse til å kunne fange opp og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging.

Et av de overordnede målene for tilskuddsordningene er at samiske perspektiver blir ivaretatt i barnehage og skole.

Videreutdanning

Individuell kompetanseutvikling gir den enkelte ansatte mulighet til å utvikle seg innenfor spesifikke områder. Den individuelle kompetanseutviklingen må også sees i sammenheng med det kollektive behovet.

- **Videreutdanning** gir deltakerne studiepoeng. For lærere i skolen er videreutdanningen knyttet opp til kravet om relevant kompetanse i alle skolefag. Det finnes statlige støtteordninger for videreutdanning for lærere og ledere i barnehage, skole og fag- og yrkesopplæringen.
- **Utdannings- og rekrutteringsstipend** gir skoleeiere mulighet til å søke stipend til videreutdanning for ansatte.

Etterutdanning og andre kompetansehevingstiltak

Etterutdanning omfatter organiserte opplæringsaktiviteter som barnehage- og tjenestebasert kompetanseutvikling som kan være arbeidsplassbasert med en varighet over flere år, og kurs, seminarer, hospitering og konferanser.

- **Kompetansepakker fra Udir** gir faglig påfyll og støtte til å utvikle kompetanse og praksis i barnehager, skoler, PP-tjenesten, lærebedrifter og prøvenemder.
- **Arbeidsbasert kompetanseutvikling** gjennomføres på arbeidsplassen i skole eller lærebedrift, hvor arbeidsplassen blir brukt som læringsarena. Se mer om Udirs tilbud om arbeidsbasert kompetanseutvikling (ABLU), yrkesfaglærer2 og hospiteringsordning
- **Fagskole for barnehageansatte** er en fagskoleutdanning i oppvekstfag for barnehageansatte. Dette er en videreutdanning for barne- og ungdomsarbeidere og assistenter med minimum fem års erfaring fra arbeid med barn
- **Utdanning og rekrutteringsstipend** er utdanningsstipend for ansatte som mangler godkjent lærerutdanning. Skoleeiere kan også søke om rekrutteringsstipend til personer som ennå ikke er ansatt i skolen.
- **Læringsmiljøprosjektet** innebærer systematisk arbeid for godt læringsmiljø i barnehage og skole

Se mer om Udirs tilbud for etter- og videreutdanning

Den individuelle kompetanseutviklingen bør komme hele fellesskapet til gode, og være forankret i lokale behov.

Roller og ansvar

Barnehage- og skoleeiere bør utvikle egne mål for kompetanseutviklingen i sine bedrifter, og må vurdere hvilke tiltak som kan bidra til å nå dem. Se mer om eieres ansvar for kompetanseutvikling.

Det er viktig at ansatte, ledere og barnehage- og skoleeiere samarbeider om å utvikle kompetansen gjennom ulike tiltak, både individuelt og kollektivt. For fag- og yrkesopplæringen er det viktig med et godt samarbeid med arbeidslivet.

Refleksjonsspørsmål

- Hvordan se de ulike kompetansetiltakene i sammenheng?
- Er det samiske perspektivet ivaretatt i de lokale prioriteringene?
- Hvordan kan den enkeltes videreutdanning komme læringsfellesskapet til gode?

Kompetansetilbud

- videreutdanning
- tilskuddsordninger for kompetanseutvikling
- kompetansepakker
- andre kompetansetilbud

Regelverk

- rammeplan for barnehage kap. 2
- rammeplan for barnehagen kap. 7
- rammeplan for SFO kap. 6.1
- § 17-12 i opplæringslova
- § 5-2b i privatskolelova
- overordnet del av læreplanen – profesjonsfellesskap og skoleutvikling